

מה הם הסיכויים וההששות שמעוררת הצעה הועדה המלכותית:

מההצעות השליליות יוצאו לפועל בוודאות במורה (אלא אם יתרחש בינתיים נס ויקום הסכם יהודי-ערבי) סעיף 1, 8, 12, 13 ונדמה לי גם 11. יש אפשרות להמחיק קצת סעיף 2, לבטל סעיף 3, 5, 10 ואולי גם סעיף 6. יש סיכוי להקטין הרע שבסעיף 11, ואולי לשנות סעיף 14. מן ההכרח לבטל סעיף 18. לא אבדה התקווה לחקן סעיף 7.

אם יתקנו - כפי שאני מקווה - הסעיפים השליליים 10, 11, סימן ב' של סעיף 15, 18 - ז"א אם למדינה היהודית תובטח סוברניות ממש, ויוצא לפועל סעיף 5 החיובי - שקול לדעתי החיוב כנגד השלילה. אם אמילו לא יעלה בידינו להשיג חיקונים הגבולות. אפשריות העליה וההתיישבות שיהיו לנו במשך עשרים השנים הבאות בשטח המוצע לנו, כשיעבור לשלטון יהודי ריבוני וישוחרר מהישוב הערבי בעמקיו - הן גדולות פי כמה מהאפשרויות שיהיו לנו בהמשכת משטר המנדט על כל א"י. וזוהי לדעתי הבחינה הקובעת ומשום כך יש להלחם על קיום הצעות הועדה בקויה העקריות.

18.7.37

פלקור מודיע הבוקר על יריות בסביבות ירושלים, האם זה התחלת מהומות - או התפרצות בודדה, מקריית?

אם הנהלת הענינים בקרב הערבים היא בידי המופתי - אין להניח שהוא יחן יד למהומות אלא אם יהיה לגמרי לאחר יאוש. יש לו לפי שעה הרבה מה לאבד. הוא סבור בלי ספק שהממשלה חדכא את המהומות ביד חזקה - דבר זה בלבד לא יחא איכפת לו ביותר, אבל אם הוא ידע שחרב הגירוש והמיסורין חלויה על ראשו - לא יסכן אח מעמדו למעלה מהמידה. אין גם יסוד מספיק להניח שהוא מיואש לגמרי מהמלחמה נגד החלוקה. האטמוספירה בארץ שונה בהחלט מזו שבאנגליה. כאן כל דעה הקהל, כפי שבטאה בעתונות, היא בעד הצעות הועדה, לויד גורג' הוא יוצא מן הכלל, ומוכיח רק את הכלל. לעומת זאת בארץ - יש בקרב הפקידות הרגשה חזקה נגד החלוקה, ועוד יותר נמרצה נגד מסירת הגליל ליהודים. עמדה זו

של כמה מהפקידים אינה סוד בשביל המופתי. יש לו גם עידוד חשוב, בכל אופן כלפי חוץ, מממשלת עיראק, שאינה נלהבת ביותר מגידול כוחו של דוד המלך העיראקי, וקשה לראות מדוע יעשה המופתי בשלב זה של העניינים מעשה נואש.

אולם יש לשאול אם הקונטרול נמצאת באמת בידי המופתי. ברור שחלק - איני יודע אם גדול או קטן - של הנוער חולך עם האיסתיקלאים ומוכנים למלחמה בכל מחיר. יחכן שככה ממנהיגי האיסתיקלאל אין להם אמון במופתי ואין דעתם נוחה מהתודעותו לרשות, אבל השאלה היא - אם יש בכוחם להביא לידי מהומות המוניות - בלי חסימת המופתי? אין זה מן הנמנע שהמופתי יתן ידו - בסתר; בשום חנאי לא יעז לעשות זאת בגלוי, - למו"מ עם היהודים. היש סיכוי למו"מ כזה?

- מגנס, סמילנסקי וורבורג יסכימו בלי ספק לעליה מקוצצת - אם הערבים יחנו ידם לכך, ובלבד שהחלוקה - כלומר הקמת מדינה יהודית - לא תצא לפועל. התנועה הציונית כמובן לא תהסוך באיבוד עצמנו לדעת; אפילו הדימגוגים המכריזים עכשיו שעליה של 12000 לשנה טובה מהחלוקה לא יעזו להגיד זאת כשהשאלה חוצג ברצינות פוליטית.

הערבים לא יסכימו להצהרת בלפור והמשכת המנדט. אין הם יכלים להסתלק מההבטחה של ממסלה לאומית, כלומר ערבית ומהכרזה שא"י היא ארץ ערבית. הם יהיו מוכנים אולי במידה מצומצמת לקבל "אורחים" - אבל אינם יכלים לזוז מעמדת היסוד שלהם - שהארץ היא שלהם. "הכתחונים" בקרב הערבים, שהיו מוכשרים בזמנים כהיקונם לעשות וויתורים - רצויה להם החלוקה. א) מפני שנפטרים מהמופתי, ב) מפני שכוחם יגדל במדינה הערבית, באיזה חוג ימצאו איפוא הערבים שיסכימו ~~אמנם~~ לפשרות?

מצדנו אנו אפשר היה לוותר על החלוקה אם יובטחו:

(1) הכרת הצהרת בלפור והבית הלאומי ע"י נציגות מוסמכת של הערבים.

(2) עליה יהודית במלוא יכולת הקליטה הכלכלית.

(3) אחוד עבר הירדן עם א"י המערבית.

(4) פריסט בשלטון.

(5) ערובות ממשיות לשמירת הסעיפים הנ"ל.

איני רואה אפשרות ריאלית שב"כ הערבים יסכימו לכך. ודבר ההסכם עם הערבים בתקופה זו עלול ליהפך להתנגדות של אנטי-ציונים אשר תכביד את הוצאת המחוק מהעז של הועדה הכלכותית.

19.7.37

הבוקר נתקיימה הפגישה בין חיים וא.ג. תוכן השיחה נרשט מפי חיים על ידי לוריא. א.ג. הודיע לחיים בסוד שנחן פקודה לאסור את המופתי - אבל זה נמלט ונחשבא במקום לא ידוע.

הצעתי שחיים יכתוב מיד לא.ג. את תוכן השיחה. הענינים כל כך רציניים וחמורים והאמון לא.ג. כל כך נחרופף בתוכנו שבלי פקודה כתובה אין לסמוך על כל ההבטחות הטובות. חיים התנגד - כי הדבר יראה כאילו הוא רוצה ל"יתד" אותו. גם לואיס התנגד - כי בנשחנו הדברים יתעורר וויכוח על כל מלה - וא.ג. מוכרח יהיה להסחלק מכל מה שאמר. גם בפי פקפקה.

לקחתי את שניהם לחדר אחר והסברתי להם שמצבו של חיים בקונגרס יהיה קשה מאוד. אין לשום איש מאתנו בסחון שא.ג. יעמוד בדבריו. חיים יספר בישיבת הועדה הפוליטית מה שא.ג. אמר לו. אחר כך יאשימו את חיים שרימה הקונגרס. אם א.ג. יקח חזרה דבריו אם יקבל אותם בכתב - מוטב שלא נחיה בטעות. אם מה שאמר הוא רציני - אין הוא יכל לקבל אותם חזקה. יהיה מה שיהיה - עלינו לדעת ברורות היכן אנו עומדים, כי הטאלה שלפניה יעמוד הקונגרס היא יותר מדי חמורה, ועלינו לבוא לקונגרס בידיעת המצב כמו שהוא. לכל הפחות נדע - איזה סיכוי יש ואיזה איננו.

שניהם קיבלו דעתי - ובפי הלכה מיד לחיים ושכנעה אותו שיש הכרח במכתב כזה, ומיד ישבנו שלשחנו לערוך המכתב על יסוד הרשימות שלוריה עשה בשעה שחיים סיפר לנו את דבר הפגישה.

- - - - -